

Innspill til statsbudsjettet 2027

NHO Byggenæringen er en paraplyorganisasjon for byggherrer, entreprenører, industri og håndverksbedrifter. I bygg- og anleggsganene er det ca. 11 100 løpende lærekontrakter. Det er det utdanningsprogrammet der flest får læreplass og flest er i jobb etter endt utdanning.

Over halvparten av de ansatte i bygg- og anleggsganene jobber i utførende del av næringen, som har store samfunnsoppgaver i årene som kommer. Fagarbeiderne skal bygge for det grønne skiftet, restaurerer natur i tråd med forpliktelsene i naturavtalen, gjøre tilpasninger av boliger slik at eldre kan bo hjemme lengre, ivareta eksisterende bygningsmasse samt bygge og vedlikeholde forsvarsmessig kritisk infrastruktur.

I 2024 trådte ny opplæringslov i kraft. Den sier blant annet at fylkeskommunene skal vektlegge samfunnets behov for kompetanse i dimensjonering av skoletilbudet. NHO Byggenæringen erfarer i dag at det er fylkeskommunenes økonomi som styrer dimensjonering av skoletilbud, ikke samfunnets behov for kompetanse. Særlig gjelder dette skoletilbud innenfor de mindre håndverksfagene.

NHO Byggenæringen ønsker med dette å gi Kunnskapsdepartementet følgende innspill til arbeidet med statsbudsjettet 2027:

1. Flere lærlinger og fagarbeidere i mindre håndverksfag

Behovet for fagarbeidere og lærlinger i næringen er stort. Ifølge SSB sine framskrivninger er dette et behov som vil fortsette å øke fram mot 2050. Men næringen mangler allerede i dag lærlinger, særlig innenfor de mindre fagene som blikkenslager, taktekker, murer, anleggsgartner og maler. Selv om dette er små fag, er kompetansen sentral i de fleste byggeprosesser.

Det er behov for å gjøre konkrete grep som ivaretar at det utdannes fagarbeidere med kompetanse som svarer til behovet, samtidig som kvaliteten i opplæringen opprettholdes.

NHO Byggenæringen mener regjeringen må etablere en finansieringsordning for opprettelse av skoletilbud innenfor mindre fag, slik at bedriftene bedre får dekket sitt behov for kompetanse. Så lenge det ikke også opprettes skoletilbud i mindre fag, der bedriftene har ledige læreplasser, dimensjoneres det ikke etter arbeidslivets behov.

I 2026 ble det satt av 15 mill. til opprettelse av desentralisert yrkesfaglige skoletilbud. Dette er et svært positivt grep. Bygge- og anleggsganene er en distriktsnæring. Tiltaket

Kommentert [HF1]: Her burde det vises til målene i Naturmeldingen

bidrar til å sikre utdanningstilbud der det ellers ville vært vanskelig å opprettholde rekruttering. På samme måte er det behov for konkrete tiltak for å sikre tilstrekkelig utdanning av fagarbeidere i mindre håndverksfag.

NHO Byggenæringen ber om:

- At ordningen med tilskudd til desentraliserte yrkesfaglige utdanningstilbud oppskaleres og utvides, og at det opprettes en nasjonal pott på 50 millioner kroner i søkbare midler til fylkeskommunene for opprettelse av Vg2-tilbud innenfor mindre håndverksfag. Midlene bør forvaltes av Utdanningsdirektoratet, med krav til samarbeidsavtale med lokalt arbeidsliv om opplæring og læreplassgaranti tilsvarende tilgjengelige plasser.

NHO Byggenæringen deltar gjerne i en dialog om innretning av en ordning, som både treffer bedriftenes behov for lærlinger, samt bidrar til at enda flere fullfører yrkesfaglig utdanning fram til sluttkompetanse.

2. Indeksregulering av lærlingtilskuddet

Kostnaden til bedriftene har de siste årene økt, uten at lærlingtilskuddet fullt ut har blitt inflasjonsjustert. Yrkesfaglig opplæring er forankret i trepartssamarbeidet. Utdanningen er et delt ansvar mellom skole og bedrift. Det er et viktig prinsipp i samarbeidet at lærlingtilskuddet justeres slik at det tilsvarer den årlige kostnaden ved en elevplass på videregående skole. I de siste års statsbudsjetter har regjeringen valgt å ikke inflasjonsjustere lærlingtilskuddet, innsparingen har i stedet blitt overført fylkeskommunene. Bygge- og anleggsnæringen er i en utfordrende situasjon med lavere aktivitet, men det er stor vilje til å opprettholde inntaket av lærlinger.

NHO Byggenæringen ber om:

- At lærlingtilskuddet i 2027 fullt ut indeksreguleres og økes slik at det tilsvarer verdien av en yrkesfaglig skoleplass. Dette for å opprettholde utdanning av fagarbeidere i en tid da markedssituasjonen er krevende for bygge- og anleggsnæringen.

3. Utstyr for mer praktisk læring i grunnskolen

Alle skoleelever bør ha tilbud om et verksted, hvor de kan utforske sine praktiske ferdigheter og som muliggjør praksisretting av undervisning i større grad enn i dag. Det er også viktig for rekruttering til yrkesfagene. I 2026 utvides ordningen til å omfatte 1.-4. trinn, som kan kreve ytterligere kapasitetsbehov.

NHO Byggenæringen mener:

Det er viktig at ambisjonene i Meld. St. 34 (2023-2024) følges opp med midler som muliggjør at flere skoler kan etablere sløydaler og verksteder for praktisk læring. Bevilgningen bør fortsette å øke. Regjeringen bør også vurdere om

rentekompensasjonsordningen er riktig virkemiddel for å få fart på utbyggingen av verksteder i grunnskolen, eller om man kan innføre andre tiltak med større effekt.

4. Styrking av fagskolene

Fagskolen er den vanligste veien for etter- og videreutdanning for fagarbeiderne. Det er svært viktig at fagskolesektoren fortsetter å styrkes. Byggenæringen er i omstilling, og utvikling av ny teknologi samt endrede samfunnsbehov vil også medføre at flere som i dag jobber i næringen vil ha behov for mer og oppdatert kompetanse. Fagskolen må ha finansiering til nok plasser innen etterspurte tilbud, samt tilstrekkelig med midler til utvikling av nye tilbud.

NHO Byggenæringen mener:

- Det er viktig å fortsette opptrapping av antallet fagskoleplasser og følge målet med 1000 nye plasser årlig.

5. Livslang læring

Ordningen Fagbrev på jobb er i liten, men økende grad brukt. Det er behov for at enda flere ufaglærte, som i dag jobber i næringen, utdanner seg til fagarbeidere.

Tilbakemeldinger NHO Byggenæringen får fra lokale bransjeforeninger og opplæringskontor tilsier at ordningen er underfinansiert. Med konsekvens at færre enn dem som ønsker å benytte ordningen får gjort det.

NHO Byggenæringen ber om:

- Tildelingen til ordningen Fagbrev på jobb økes i statsbudsjettet 2027.

Forespørsel om møte

NHO Byggenæringen ber om møte med statsråden på nyåret for samtale om hvordan vi sammen kan jobbe for at bygge- og anleggsnæringen i større grad får dekket sitt kompetansebehov, gjennom tiltak som sikrer riktigere dimensjonering av skoletilbudet, og at flere unge og voksne gjennomfører utdanning fram til fag- og svennebrev.

Med vennlig hilsen

Guro Hauge
Direktør for samfunnspolitikk og bærekraft
NHO Byggenæringen